

Perinnebiotoopit - Suomen uhanalaisimmat luontotyypit

UHMA-hankkeen seminaari 21. 11. 2019

Carina Järvinen

 METSÄHALLITUS

#KESTÄVÄÄTEKO

160
METSÄHALLITUS

ESITYKSEN SISÄLTÖ

- Mitä perinnebiotoopit ovat?
- Miksi perinnebiotoopit ovat monimuotoisia ja arvokkaita?
- Perinnebiotooppien uhanalaisuus
- Perinnebiotoopit suojelualueilla
- Tavoitteet ja niiden saavuttaminen

PERINNEBIOTOOPIT

- Perinteisen karjatalouden muovaamia luontotyyppejä, jotka vaativat säilyäkseen pysyvää hoitoa, useimmiten laidunnusta tai niittoa (sekä puiden ja pensaiden raivausta)
- Erittäin runsaslajisia, monimuotoisia ympäristöjä. Miksi?
 - laidunnuksen aikaansaama niittykasveja suosiva kilpailutilanne
 - ravinteita ei lisätä, maata ei muokata
 - matalakasvuisuus
 - karikkeettomuus
 - puuttomuus/harvapuustoisuus
 - tallaus, maapaljastumat
 - lahopuu
 - lanta
- 12 eri elinympäristötyyppiä, sijaa erilaisille lajeille

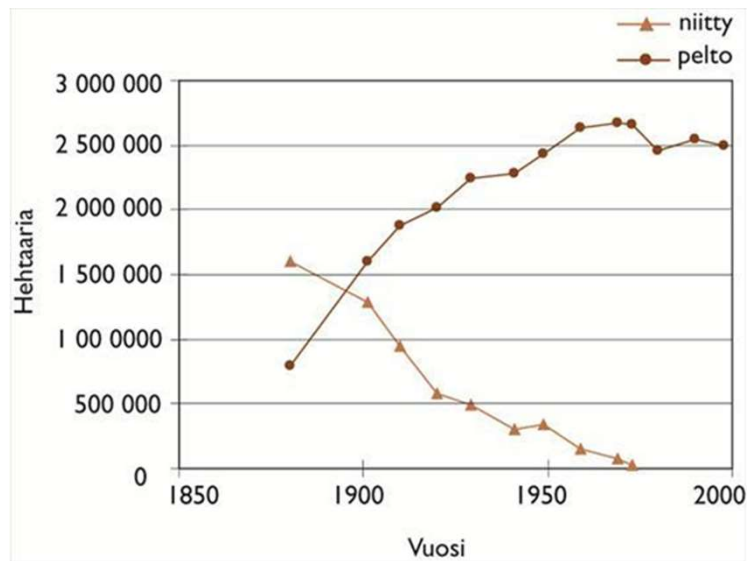

Piirros: Ika Österblad

PERINNEBIOTOOPPIEN MONIMUOTOISUUSSAMPO

- Pienellä panoksella saadaan eri tahojen yhteistyöllä ja tehokkaalla ohjauksella suuri monimuotoisuushyöty
- Onnistunut perinnebiotooppien hoito on usein hyvän yhteistyön tulos: viljelijät, neuvojat, viranomaiset, vapaaehtoiset jne.

VAIN VÄHÄN JÄLJELLÄ...

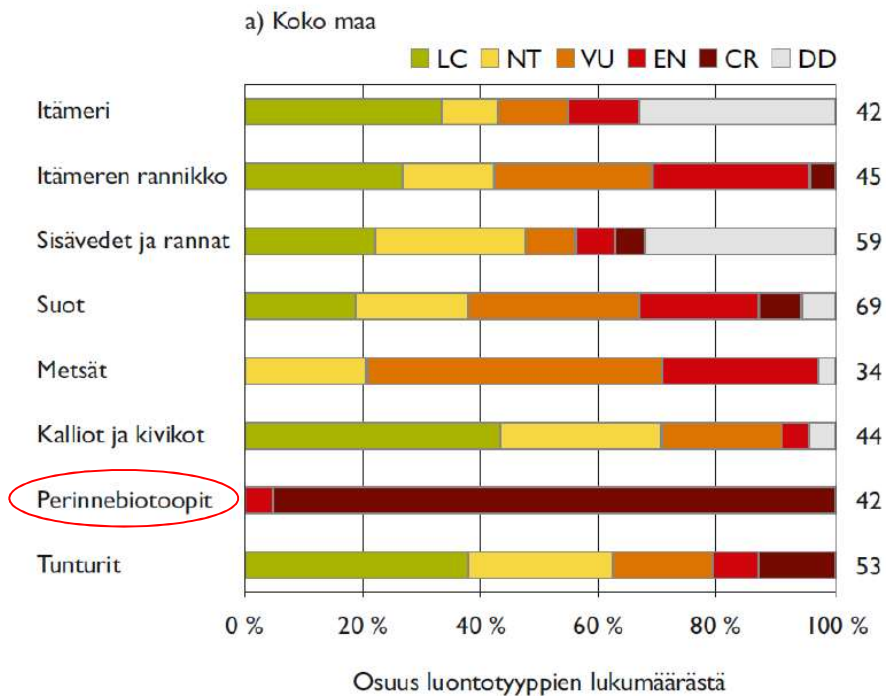
- Jäljellä enää noin 45 000 ha, joista hoidossa reilut 30 000. Näistä 11 000 ha suojelualueilla.
- Valtakunnallinen inventointi 1990-luvulla → Suomen perinnebiotoopit -raportti 2001: Kansallinen tavoite: 60 000 ha hoitoon vuoteen 2020 mennessä
- Lajien uhanalaisuusarvioinnit
- Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnit (2008, 2018)

Yhteenveto vuoden 2018 arvioinnista

LUONTOTYYPPIEN UHANALAISUUSARVIOINTI

- Tehty 2008 ja 2018
- 2018 arvioinnissa käytetty IUCN:n (kansainvälinen luonnonsuojelujärjestö) kehittämää menetelmää
- koskee kaikkia Suomen luontaisia luontotyyppejä

Elinvoimainen	LC (Least concern)
Silmälläpidettävä	NT (Near Threatened)
Vaarantunut	VU (Vulnerable)
Erittäin uhanalainen	EN (Endangered)
Äärimmäisen uhanalainen	CR (Critically endangered)
Puutteellisesti tunnettu	DD (Data deficient)

Käytetyt arviointikriteerit

Pinta-ala

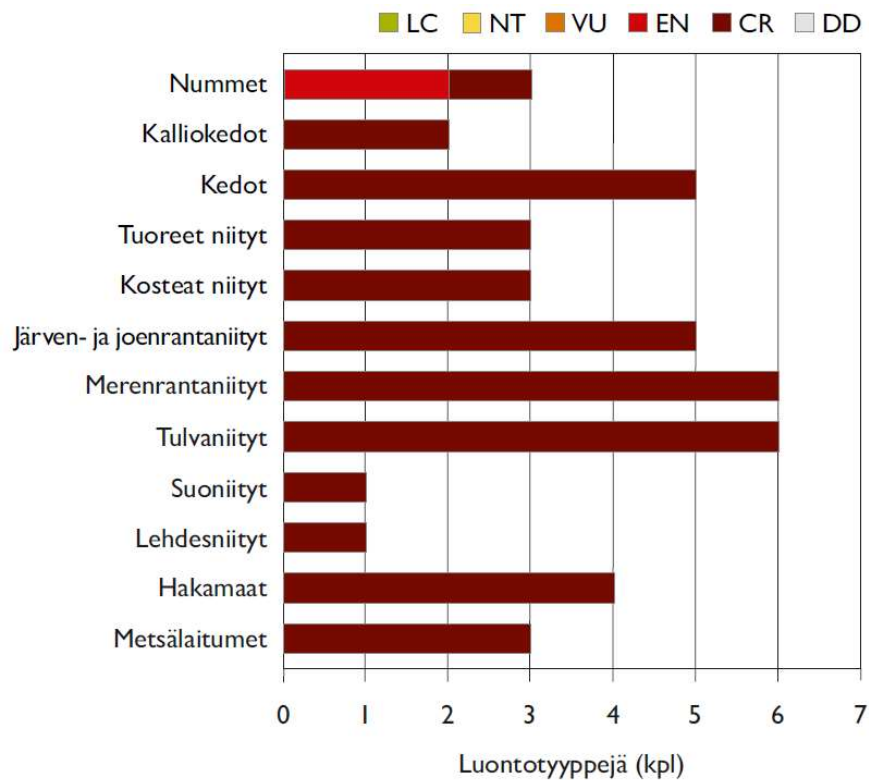
- pinta-ala 50 viimeksi kuluneen vuoden aikana (A1)
- pinta-ala 50 tulevan vuoden aikana (A2a)
- (Pinta-ala 50 vuoden jaksolla mennyttä ja tulevaa (A2b))
- pinta-ala vuoden 1864 jälkeen, pitkäaikainen muutos (A3)

Levinneisyys

- suppea levinneisyys- ja esiintymisalue (B1, B2, B3)

Abioottinen ja bioottinen laatu

- laatu 50 viimeksi kuluneen vuoden aikana (CD1)
- laatu 50 tulevan vuoden aikana (CD2a)
- Laatu 50 vuoden jaksolla mennyttä ja tulevaa (CD2b)
- laatu vuoden 1864 jälkeen (pitkäaikainen muutos) (CD3)

KAIKKI PERINNEBIOTOOPIT UHANALAISIA

- Suurin osa äärimmäisen uhanalaisia
- Lähes kaikilla tyypeillä väheneminen on ollut yli 90 % 1960-luvulta nykypäivään
- Kehityssuunta heikkenevä 76 %
 - vakaa 12 %
 - 1 kpl paraneva (matalakasvuiset vihvilä-, sara- ja heinä MrRn)

Nummet

Kalliokedot

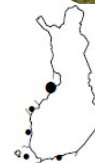
Kedot

Tuoreet niityt

Kosteat niityt

Merenrantaniityt

Kuva: Katja Raatikainen

Järven- ja
joenrantaniityt

Kuva: Merja Lipponen

Tulvaniityt

Kuva: Tiina Laitinen

Suoniityt

Kuva: Maija Mussaari

Lehdesniityt

Kuva: Carina Järvinen

Hakamaat

Kuva: Carina Järvinen

Metsälaitumet

Perinnebiotooppien uhanalaisuus

Koko Suomi

CR EN

Nummet	Kallio- kedot	Kedot	Tuoreet niityt	Kosteet niityt	Järven- ja joen- ranta- niityt	Meren- ranta- niityt	Tulva- niityt	Suo- niityt	Lehdes- niityt	Haka- maat	Metsä- laitumet
Pienruo- ho- nummet	Kalkkivaik kallio- kedot	Kalkki- vaik. pienruo - hokedot	Tuoreet pienruo- honiityt	Kalkkivaik. kosteet niityt	Sisävesien hapsiluikka- rantaniityt	Pikku- hapsiluikka- merenranta- niityt	Korte- tulva- niityt			Jalo- puu- haat	Lehti- metsä- laitumet
Heinä- nummet	Karut kallio- kedot	Karut pienruo - hokedot	Tuoreet suurruo- honiityt	Kosteet ruoho- niityt	Sisävesien järvikorte- ja kaisla- rantaniityt	Luikka- ja kaislameren- rantaniityt	Suur- saratu- vaniityt			Lehti- puu- haat	Seka- metsä- laitumet
Varpu- nummet			Tuoreet heinä- niityt	Kosteet heinäniityt	Sisävesien suursara- rantaniityt	Suursara- merenranta- niityt	Kosteet heinä- tulva- niityt			Seka- puu- haat	Havu- metsä- laitumet
		Kangas- kedot				Matalat vihvilä- heinä- sarameren- rantaniityt	Tuoreet heinä- tulva- niityt			Havu- puu- haat	
		Mäki- kaura- kedot			Sisävesien matalakasv. vihvilä-, heinä- ja salaranta- niityt	Korkeakasv. merenranta- niityt	Tuoreet suurruo- hotulva- niityt				
		Heinä- kedot			Sisävesien kork.kasvui- set rantaniityt	Suolamaa- laikut	Kuivat pienruo- hotulva- niityt				

PERINNEBIOTOOPPIEN UHANALAINEN LAJISTO

- 24 % uhanalaisista lajeista on perinneympäristöjen lajeja
- Yli 40 % perinnebiotooppien uhanalaisista on ketojen ja nummien lajeja
- Toissijaisena elinympäristönä isolle joukolle (37 % uhanalaisista lajeista)
 - esimerkiksi paahdeympäristöjen, rantojen ja lehtojen lajeille. Perhoset suurin eliöryhmä
- Putkilokasveilla avoimien alueiden sulkeutuminen on merkittävin uhkatekijä,
 - 1/4 kaikista punaisen listan lajeista on perinnebiotooppien lajeja.
 - Puoliavointen puustoisten laitumien, ketojen ja tuoreiden niittyjen lajeja
- Hävinneistä kovakuoriaisista 50 % eli perinneympäristöissä

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

- Lisää kohteita hoitoon (priorisointi; luontotyytit, lajiesiintymät, kohdearvot, kohdeverkosto)
- Huomio hoidon laatuun (laidunpaine)
- Yhteistyössä voimaa (laidunrittäjät, neuvojat, viranomaiset...)
- Viestintä!
- Vapaaehtoistyö
- Inventointi ja aineiston saattaminen kaikkien käyttöön
- Hankkeet
- Maaseutuohjelma / ympäristösopimukset

 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahoitus Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Luonnonhoito-LEADER

Lumovoimaa Satakuntaan

TOIMINTAA PAIKALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI

- UHMA-hanke: perinnebiotooppien hoitosuunnitelmia ja paljon muuta toimintaa (työpajoja, retkiä, viestintää jne)
- Muita hankkeita, sekä päättyneitä että käynnissä olevia
- Valtakunnallinen perinnemaisemainventointi 2019-21 (ELY-keskukset)
- HELMI-elinympäristöohjelma: + 15 000 ha perinnebiotooppeja hallituskauden aikana!

MONIPUOLINEN KEINOVALIKOIMA

- Uusympäristöt
- Kaupunkiniityt
- Jokamiehen toimet
 - Perinnebiotoopit omalla pihalla, tontilla
 - Talkoot, muu vapaaehtoistoiminta
 - Kuluttajan valta
 - Somettajan valta

KIITOS!

